

Výprodej.

V ý p r o d e j záleží v úplném zcizení celého skladu zboží nebo jednotlivých jeho druhů. Prodavač snaží se při výprodeji získati kupce snížením cen a oznamuje jej obecnstvu způsobem nápadným uváděje obyčejně jako důvod jeho »vzdání se obchodu« nebo »přesídlení závodu« a pod. Mnohým živnostníkům, kteří zamýšlejí výprodej ohlásiti, nejedná se však v pravdě o úplné zcizení skladu zboží nebo jistých jeho druhů, nýbrž toliko o reklamní prostředek, aby spíše pro zboží, jehož nemohou snadno prodati, kupce získali a přilákali; v tom případě bylo by pak ovšem označení »výprodej« i odůvodnění jeho (vzdání se živnosti nebo přesídlení závodu) nepravé. Jelikož pak výprodeje zhusta tímto způsobem bylo zneužíváno a zdánlivý výprodej doplňováním skladu zboží během výprodeje značně byl prodlužován, množily se stále stížnosti z kruhů živnostníků k obchodním komorám a živnostenským úřadům docházející, jež k tomu zejména poukazovaly, že při těchto zdánlivých výprodejích obecnstvo zdánlivě nápadně sníženými cenami dá se snadno pohnouti ke koupi nejšpatnějšího zboží, čímž poctivá soutěž značně jest poškozována. Vídeňský sjezd kupecký ze dne 15. srpna 1884 přijal tudíž resoluci čelící proti výprodejům a vytkl zásadu, že výprodej má míti místo toliko v případě vzdání se závodu nebo vyhlášení konkursu, a že má podléhati úřednímu dozoru v tom směru, aby stav zásob znalci byl vyšetřen a zásoby nemohly býti doplňovány. Na tomto sjezdu bylo dále k tomu poukazováno, že výprodej z pravidla se vlastně ani neprovádí, nýbrž opětovným opatřováním zboží se stále prodlužuje a rozšiřuje, čímž jiné živnosti bývají poškozovány. Některé obchodní a živnostenské komory vyslovily se častěji vůbec proti připouštění výprodejů.

Výsledkem těchto snah opravných bylo, že vláda v prosinci r. 1892 konečně předložila poslanecké sněmovně osnovu zákona o výprodejích, jež po některých změnách a doplňcích se stala též zákonem. Tento zákon o výprodejích ze dne 16. ledna 1895 č. 26 ř. z. a výn. min. obch. ze dne 5. února 1895 č. 3616 k němu se vztahující obsahuje tyto zásady;

I. Příslušnost.

Povolení k zařízení ohlášeného veřejného výprodeje za účelem zrychleného zcizení zboží nebo jiných movitých věcí k provozování některé živnosti náležejících v drobném prodeji uděluje živnostenský úřad toho místa, kde výprodej konati se má. Výprodejem ve smyslu tohoto zákona sluší rozuměti toliko prodej zboží, při němž dotyčné osoby celý sklad zboží chtějí rozprodati, načež mají v úmyslu živnosti buď úplně se vzdáti nebo jinou živnost provozovati. V písemné žádosti za povolení výprodeje budiž obsaženo:

1. označení zboží, jež má býti prodáváno, dle množství a druhů;
2. přesné udání stanoviště výprodejového;
3. doba, po kterou výprodej má býti konán;
4. osoby, v jichž vlastnictví se nalézá zboží nebo jiné movité věci které mají býti zcizeny; dále osoby, jež při provádění výprodeje mají býti činny (na př. majetník živnosti, jeho zřízenci, obchodní jednatel a pod.);
5. důvody, z nichž za povolení výprodeje se žádá, jako úmrtí majetníka obchodu, zanechání živnosti, převod obchodu na nového držitele přesídlení obchodu, pohromy živelní a pod.

II. Řízení.

Živnostenský úřad rozhoduje o žádosti, slyšev prve obchodní a živnostenskou komoru a společenstvo, k nimž žadatel náleží. Dobrozdání těchto korporací má tvořiti základ pro posouzení, zdali výprodej jest ospravedlněn čili nic. O každém povoleném výprodeji budiž vyrozuměn úřad daň vyměřující v první instanci. Živnostenský úřad první instance může udělití povolení k výprodeji nejdéle na dobu tří měsíců; na delší čas, a to nejdéle až do jednoho roku, může toto povolení udělití nebo prodloužití z důvodů zvláštního zřetele hodných toliko politický úřad zemský. Při stanovení doby, pro kterou výprodej se má povolití, sluší přihlížeti k velikosti skladu zboží a k místním poměrům. Výprodej povoluje úřad dle volného uvážení svobodně posuzuje všechny příslušné okolnosti: Povolení k výprodeji pro obchod, jenž ještě netrvá úplné dva roky, smí býti uděleno toliko tenkrát, když majitel obchodu zemřel nebo stihly jej živelní pohromy nebo jsou-li tu jinaké okolnosti zvláštního zřetele hodné. Výprodej má se vždy vztahovati toliko ke zboží původně ohlášenému. Živnostenský úřad má právo v prodejové místnosti revise v tomto směru konati nebo místním policejním úřadem vykonati dáti. Před rozhodnutím o žádaném stanovišti výprodeje má živnostenský úřad slyšeti místní úřad policejní.

III. Ustanovení trestní.

Přestupky tohoto zákona trestají se dle ustanovení živnostenského řádu. Peněžité pokuta připadne chudinskému fondu stanoviště výprodejového. Jestliže by ve výprodeji bylo objeveno zboží, jež nebylo původně k výprodeji ohlášeno, budiž výprodej ihned uzavřen a zboží po otevření výprodeje ke skladu zboží přidané, budiž prohlášeno za propadlé; vedle toho budiž vinníkům uložena přiměřená pokuta peněžité. Výtěžek za toto zboží připadne rovněž příslušnému fondu chudinskému.

IV. Statistika.

Dle úředních statistických šetření obnášel úhrnný počet výprodejů v r. 1896 v této polovici říše povolených 289, kdežto 68 žádostí bylo zamítnuto. Většina žádostí za povolení výprodejů připadá na Čechy, totiž 112 (87 povolených, 25 zamítnutých).

V. Konečně sluší ještě k tomu poukázati, že ministerstvo obchodu v souhlase s dobrozdáním vídeňské obchodní a živnostenské komory rozhodlo, že pojem »výprodeje« předpokládá jednotnost skladu zboží v příčině druhu zboží. Zahrnuje-li však sklad různé druhy zboží (na př. střižné zboží a prádlo), sluší pokládati za výprodeje ve smyslu zák. ze dne 16. ledna 1895 i takové částečné prodeje, jež se vztahují toliko na jeden nebo více určitých druhů zboží na skladě se nacházejícího, ač má-li ovšem majitel závodu v úmyslu obchodu dotyčnými druhy zboží se vzdáti nebo jej úplně přeměnití (na př. prodej střižného zboží).

Od výprodeje ve smyslu zák. ze dne 16. ledna 1895 jest rozeznávati t. zv. *létací výprodej* (*fliegender Ausverkauf*), jestliže kdo toliko přechodně chce vyprodávati zboží nikoli ve stanovišti své živnosti, nýbrž v jiné provozovárně, jedná-li se tudíž o zřízení bazaru nebo skladu přenosného. V tomto případě jest zapotřebí ohlášení této živnosti živnostenskému úřadu, kterýž má též dbáti o to, aby všem příslušným předpisům živ. řádu bylo vyhověno (§§ 5, 6, 13 živ. ř.). Jsou-li s těmito létacími výprodeji spojeny též dobrovolné dražby jednotlivých věcí, budiž šetřeno též platných před-

pisů, jimiž předsevzetí dobrovolných dražeb a zapravení z nich příspěvku do pokladny chudých jest upraveno (vým. min. obch. ze dne 23. prosince 1881 č. 2049).

Výprosa.

I. Pojem a povaha právní.

Výprosou (*precarium*) nazývá se onen právní poměr, který vzniká tím, že někdo jinému v zájmu jeho dovoluje do libovolného odvolání užívati jisté věci nebo určitého práva (§ 974 o. o. z.). Dle l. 1 pr. D. de prec. 43, 26 jest výprosou »quod precibus petenti utendum conceditur tamdiu, quamdiu is, qui concessit, patitur.« Nastati může *precarium rei*, jehož předmětem mohou býti věci movité a nemovité a jež záležitosti může buďto v užívání věci v užším slova smyslu (*usus*) nebo v požívání jejím (*usus fructus*); *precarium juris* má za předmět práva (služebnosti, právo honební, rybolovu, práva patronátní atd.). O právní povaze výprosy panuje mezi právníky spor. Dle Puchty (*Pandekty* str. 136) není výprosa právním jednáním, nýbrž zvláštní kvalifikací držby, kterouž *prekarista* má; poznamenává však dále, že držba tato pozbývá vlastnosti výprosy, přioděje-li se akt (jednání) ve smlouvu, a že se výprosa později posuzovala jako smlouva nepojmenovaná (*contractus innominatus*) a poskytovala se propůjčiteli (*precario dans*) volba mezi *interdictum de precario* (l. 8 § 7 D. de prec. 43, 26) a žalobou zvanou *actio praescriptis verbis* (l. 1 § 3, l. 2 § 2, l. 19 § 2 D. de prec. 43, 26).

Právníci rakouští drží se pravidelně (srv. komentář k. o. o. z. od Stubenrauch a § 974) doslovu § 974 o. o. z., jenž praví: »Jestliže se neustanovilo ani trvání, ani úmysl užívání, nepovstává pravá smlouva, nýbrž nezávazná výprosa (*precarium*) a propůjčitel může půjčenou věc dle libosti své žádati nazpět« a prohlašují spisovatelé oni — ježto smlouva vyhledává převzetí určitého závazku — výprosu za nezávaznou v tom smyslu, že může propůjčitel věc propůjčenou požadovati dle libovůle své nazpět, tedy že není povinen zůstaviti ji příjemci po nějakou určitou dobu. Plným právem vystoupil proti tomuto názoru, že výprosa není smlouvou, prof. Randa (*Držba dle práva rakouského*, 2. vyd. str. 195—199). Randa uznává sice též, že se výprosa od smlouvy o půjčku, jak ji § 971 o. o. z. vyměřuje, tím liší, že půjčka jest smlouvou obě strany vízící i právo půjčitelovo obmezující na čas, ne trvale (§ 972 o. o. z.), kdežto při výprose nevzniká pro dávajícího nijaký závazek, povolení užívání že jest bezpodmínečně odvolatelné a protož závazek *prekaristy* přísně jednostranným že jest (§ 974 o. o. z.), avšak přes to pokládá i výprosu za smlouvu pravou (§ 974 o. o. z.), ježto každá srovnalá vůle směřující k založení nějakého obligačního závazku jest smlouvou obligační (§ 861 o. o. z.), tedy jak výprosa, tak i půjčka. Rozdíl celý záleží jen v tom, že při smlouvě o půjčku vypůjčitel nabývá práva, užívati řádným nebo blíže určeným způsobem věci po dobu výslovně nebo mlčky stanovenou, a půjčitel nemá práva žádati nazpět věc před projitím této doby výslovně nebo mlčky stanovené (§§ 972 a 973 o. o. z.), kdežto při výprose nenabývá vypůjčitel práva užívati věci po čas výslovně nebo mlčky stanovený a propůjčitel může půjčenou věc dle libosti požadovati kdykoli nazpět (§ 974 o. o. z.). Výraz v § 974 o. o. z., že výprosou nevzniká pravá smlouva, odnáší se tudíž jen na rozdíl výprosy od smlouvy o půjčku, že totiž pro propůjčitele nevychází pravý závazek, nepřipouští však dovozovati